

Lesy pripravené na zmenu klímy: čo sme sa naučili na exkurzii CLIMAFORCEELIFE 2

9.7.2026 - Katarína Balíková, Michal Némethy | WWF Slovensko

V máji 2026 sme organizovali druhú odbornú exkurzia projektu CLIMAFORCEELIFE, ktorá privítala lesníkov, výskumníkov a odborníkov na ochranu prírody z viacerých európskych krajín. Účastníci navštívili Národný park Slovenský raj a jedľovo-bukové lesy východného Slovenska, kde mali možnosť vidieť praktické ukážky prírode blízkeho hospodárenia v lesoch (PBHL) a ďalších adaptačných opatrení zameraných na zvyšovanie odolnosti lesných ekosystémov voči zmene klímy.

Čo znamená „prírode blízke“

PBHL vychádza z jednoduchej myšlienky: napodobňovať to, čo les robí sám. Namiesto rovnovekých monokultúr, ktoré padnú naraz pri jednej vetrovej kalamite, sa buduje štruktúrne rozmanitý les s rôznym vekom aj druhmi stromov, ktorý sa dokáže obnovovať sám a je dlhodobo stabilnejší.

Novinkou je, že od roku 2023 majú C zóny národných parkov PBHL zavedené priamo v legislatíve. To z abstraktného princípu robí každodennú prax. Slovenský raj bol na exkurzii ukázaný ako územie, kde sa to reálne darí – aj vďaka spolupráci so štátnymi i neštátnymi vlastníkmi lesa a kompenzačným mechanizmom (náhrady za ujmu, paušálne platby, výmena pozemkov), ktoré robia obmedzenia hospodárenia znesiteľnými pre majiteľov.

Od rovnovekého lesa k pestrej štruktúre

V lesnom celku Smižany boli prezentované príklady prebudovy lesa prostredníctvom postupného prechodu od rovnovekých porastov k vekovo a druhovo diferencovanej štruktúre. Osobitná pozornosť bola venovaná mladým porastom, v ktorých sa prostredníctvom prečistiek a prebierok podporujú perspektívne jedince a deficitné dreviny, najmä jedľa, dub a cenné listnáče. Súčasne sa ponechávajú pionierske dreviny, ako sú breza a jarabina, ktoré prispievajú k formovaniu pestrejšej vertikálnej a horizontálnej štruktúry porastov. Takto formované lesy vykazujú vyššiu odolnosť voči suchu, vetrovým kalamitám a ďalším prejavom zmeny klímy.

Zver ako neviditeľná bariéra - a ako ju odmerať

Významná pozornosť bola venovaná vplyvu raticovej zveri na obnovu lesných porastov. Na porovnávacích plochách s ochranou (s oplôtkom) a bez ochrany boli prezentované rozdiely v stave prirodzeného zmladenia, ktoré umožňujú objektívne vyhodnotiť rozsah poškodenia a poskytujú dôležité podklady pre nastavovanie plánov chovu a lovu.

Účastníci si zároveň mohli prezrieť rôzne formy ochrany mladých stromov, od individuálnych oplôtkov a skupinových oplotení až po ochranné štipce s vlnou na zabezpečenie terminálnych výhonkov.

Ukázalo sa, že bez primeranej regulácie početnosti zveri môže byť úspešná obnova lesných porastov výrazne limitovaná, čo predstavuje významnú prekážku adaptácie lesov na zmenu klímy. Tieto poznatky zároveň zdôrazňujú potrebu vyvážených vzťahov v lesných ekosystémoch vrátane zachovania stabilných populácií veľkých šeliem, ktoré sa podieľajú na prirodzenej regulácii

početnosti a správnia raticovej zveri.

Nové druhy a experimentálne plochy

V Hrabušiciach sa pozornosť sústredila na riziká umelej obnovy a na testovanie drevín s vyšším potenciálom odolnosti voči suchu (napríklad smrekovec). Súčasťou boli aj demonštračné objekty Technickej univerzity vo Zvolene (TUZVO), ktoré dlhodobo sledujú dynamiku rastu, zmeny druhového zloženia a reakcie ekosystémov na zmeny klímy. Práve tieto dáta umožňujú adaptačné stratégie priebežne vyhodnocovať a zlepšovať.

Nielen les, ale aj práca s krajinou

Adaptácia sa nekončí len pro stromoch. V lokalitách Vyšný a Nižný Turník sme videli tvorbu vodných mikrobiotopov pre obojživelníky, výsadbu plodonosných drevín ako zdroja potravy pre živočíchy a obnovu lúk kosením a frézovaním. Pestrejšia krajinná mozaika lepšie zvláda klimatické extrémny a poskytuje domov širšiemu spektru druhov.

Dôkaz, že to dlhodobo funguje: Veľký Folkmar

Vo Volovských vrchoch, v lesoch obce Veľký Folkmar, sa výberkový spôsob hospodárenia uplatňuje už od roku 2015. To je dosť dlho na to, aby ukázal výsledky. Les sa tu obnovuje prirodzene pod trvalým zápojom, pestujú sa kvalitné cieľové stromy a upúšťa sa od veľkoplošných zásahov. Takýto les je dnes rozmanitejší a stabilnejší a pritom stále ekonomicky udržateľný.

Bonus navyše sú ekosystémové služby, najmä vodozadržná funkcia: obec má vďaka nej zdroj kvalitnej a lacnejšej vody. Pomáhajú aj drobné opatrenia ako odrážky na lesných cestách so zasakovacími jamami či ponechávanie stromov na dožitie, ktoré zas podporuje biodiverzitu a je zdrojom kvalitného semenného materiálu. Neďaleká rezervácia Folkmarská skala, ponechaná na samovývoj, ukazuje, ako vyzerá les úplne bez zásahu. Vysoký podiel mŕtveho dreva a prirodzené procesy vývoja porastov dopĺňajú mozaiku biotopov v území a vytvárajú cenný priestor pre zachovanie biodiverzity.

Čo si z toho odniesť

Adaptácia lesov na zmenu klímy nie je založená na jednom univerzálnom riešení, ale na kombinácii viacerých prístupov: prírode blízkom hospodárení, aktívnom manažmente biodiverzity, výskume, regulácii zveri či podpore krajinej mozaiky. Prezentované príklady zároveň ukázali význam medzinárodnej výmeny skúseností a poznatkov medzi lesníckou praxou, výskumom a ochranou prírody. Les sa premieňa v horizonte desaťročí a úspešná adaptácia si vyžaduje systematickú prácu, dlhodobé monitorovanie a priebežné vyhodnocovanie výsledkov.

<https://wwfsk.org/article/lesy-pripravene-na-zmenu-klimy>